

ДО Г-Н БОРИСЛАВ САНДОВ
МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Относно: Становище във връзка с предстоящо заседание на Националния съвет по биологичното разнообразие (НСБР), планирано за 28.04.2022 г. и заложения му дневен ред

УВАЖАЕМИ Г-Н МИНИСТЪР,

Обръщам се към Вас във връзка с предстоящото разглеждане в НСБР на 28.04.2022 г. на проекти за специфични и подробни цели на опазване на ниво защитена зона за 41 защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 и предложение за допълване на документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типове природни местообитания, предмет на опазване в нея.

След като се запознахме с материалите за посоченото заседание на НСБР, публикувани на страницата на МОСВ, изразяваме следното становище:

1. Относно предложенията за специфични и подробни цели на опазване на ниво защитена зона за 41 защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000

Видно от публикуваните материали, в посоченото заседание на НСБР ще бъдат разгледани проекти на специфичните цели за 41 защитени зони, изготвени от изпълнителя ИБЕИ-БАН. **Не е предвидено разглеждането на проекти на специфичните цели за защитени зони „Кресна“ и „Кресна – Илинденци“, изготвени на предходен етап и пряко консултирани от експерти на ЕК. Видно от електронния регистър на обществените поръчки договорът, по който тези цели са разработени е приключил през ноември 2021, като е отбелязано, че същият е изпълнен в пълен обем и в срок. Независимо от това проектите на целите на защитени зони „Кресна“ и „Кресна – Илинденци“ не са публикувани за обществен достъп и не са включени за разглеждане от НСБР. В тази връзка очакваме да ни информирате кога тези проекти на цели ще станат достъпни и съответно – кога те ще бъдат обсъждани в НСБР.**

На следващо място бихме искали да представим някои конкретни констатации на нашия екип по отношение на качеството на разработените проекти на цели за 41 защитени зони, които предстои да бъдат разгледани в НСБР:

- ✓ Проектите на специфичните цели за тези зони са публикувани на обществен достъп в периода ноември 2021 г. до януари 2022 г.;

- ✓ Получените становища, отговорите на изпълнителя по тях, както и ревизираните проекти на цели съгласно тези становища са публикувани като материали за провеждането на заседанието на НСБР на 28.04.2022 г.;
- ✓ След преглед на проектите на специфичните цели по зони, направен на извадков принцип, нашият екип установи следното:
  - При преглед на ревизираните проекти на специфични цели може да се установи, че **част от целесъобразните и основателни коментари и предложения, получени по тях, не са отразени във финалните текстове**, като изпълнителят не е посочил релевантни мотиви за това, напр.:
    - Съгласно констатациите в становище на Изпълнителна агенция проучване и поддържане на река Дунав, напр.:
      - По коментара на ИАППД: „За вида *Tachybaptus ruficollis – corcodelulmic*, площта на подходящо гнездово местообитание е определена в размер на 725 ha. Ако зоната на подходящото местообитание е дефинирана, тогава тя очевидно е картографирана. В тази връзка моля, предоставете GIS файла с местообитанието, на базата на които е определена площта. Това се отнася за всички местообитания на видовете, където има определена площ в СПЦ“. По този коментар изпълнителят пояснява, че „За повечето видове птици площта на хранителното и гнездовото местообитание е определяна на база СФД от % на категориите местообитания (N06, N07, N08.....). За изчисляване на пригодност на местообитанието има нужда от значително по-задълбочени анализи и данни от мониторинг през продължителен период от време (около 5 г.), за да се посочи.“. При преглед на проекта на ревизираните цели за този вид например в защитена зона BG0002017 „Комплекс Беленски острови“ е посочена площ на подходящите гнездови местообитания на вида от 725 ha, като е посочено че тя „Включва крайбрежните участъци от влажните зони, обрасли с водолюбива растителност. Площта на подходящото местообитание за гнездене силно зависи от нивото на р. Дунав и захранването с вода на Персинските блатата. При достигане на кота 20,00 т н. в. в периода на пролетно пълноводие (март-май) се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.“. Все още остава напълно неясно как е определена тази площ, правени ли са ГИС анализи, къде са разположени подходящите гнездови местообитания и т.н.;
      - По коментара на ИАППД: „Какво е определеното базово условие за хабитат 3150? По отношение на „Поддържане на състоянието – наличие на воден слой за повече от 7 месеца през годината“ Има ли доказателства, че това изходно състояние действително се поддържа в продължение на 7 месеца?“. По този коментар изпълнителят пояснява че „... това е една средна и оптимална стойност в зависимост от годината, а не от нови пресушавания. За да се развият водните растения и да завършат цикъла си на развитие другите водни организми е ясно, че различните заливни територии имат различен режим и продължителност на заливане - може да бъде и 8 месеца, може да бъде и 6 месеца, може и 10, но поне 7.“. Не става ясно дали 6, 10 или поне 7 месеца следва да има наличен воден слой. И ако говорим за „една средна

оптимална стойност“, това означава ли, че природното местообитание ще бъде в добро състояние ако половината от неговата площ в зоната е с воден слой от 1 метър, а останалата – с 10 метра напр.? Ако това се има предвид, то поне половината от площта на местообитанието ще е в неблагоприятно състояние – категорично противоречаща на изискванията за недопускане на влошаване на състоянието, заложили в Директива за местообитанията;

- По коментара на ИАППД: *„Какво означава: „естествено структурирани местообитания/естествена структура на дънния субстрат“ и как е възможно заключението за Натура 2000 зоните да бъде, че местообитанията са естествено структурирани и в същото време драгирането се идентифицира като увреждащо естественото състояние на местообитанието, при положение, че поддържащо драгиране за навигацията се извършва в рамките на Натура 2000 зони в продължение на години, включително миналата и предходните години, като тези дейности са съгласувани с МОСВ и БД и те разполагат с местоположението им?“. По този коментар изпълнителят пояснява че *„Драгиране може да се извършва съвместно с изпълнението на целите в ЗЗ, като не се нарушава условието за незасегнатите 95%. Засега не съществуват данни за такива нарушения, с които да разполага екипа на ИБЕИ-БАН.“*. Това създава противоречие в представената в проекта на ревизираните цели информация. От една страна, при проверка в текстовете на целите за всички зони, за които предмет на опазване са видове риби, се посочва че или естественото структуриране на субстрата не е приложим параметър, или че не е налице нарушаване на речния субстрат. От друга страна, самата ИАППД посочва че в защитените зони е извършвано ежегодно драгиране, но изпълнителят твърди че няма информация за него. Остава открит въпросът дали драгирането води до нарушаване на речния субстрат и ако това е така – защо това не е отразено при определяне на целите за видовете риби?*
- **Съгласно констатациите в становище на FAST – DANUBE JASPERS:** в публикуваните становища това становище липсва, но тук ще коментираме отговора, даден от изпълнителя ИБЕИ-БАН по него: *„Приемаме коментара, че трябва дефинитивно да се посочва каква е целта – поддържане или подобряване.“*. Същевременно, нашият екип установи редица случаи, в които не е ясно каква е целта, в т.ч. тя не отговаря на параметъра, по който е определена, напр.: в документа с проектоцелите за защитена зона BG0000396 „Персина“ и по-конкретно за вълка:
  - По параметър *„Обща площ на пригодните местообитания“* и целева стойност *„най-малко 1691,9 ha“*, специфичната цел е: *„Подобряване структурата и функциите на горските местообитания в зоната. Да не се допуска нерегламентирана сеч“*. Структурата и функциите на местообитанието са параметър, различен от общата площ на пригодните местообитания. Това на практика означава, че липсва специфична цел по параметър *„Обща площ на пригодните местообитания“*;

- По параметър „Свързаност на местообитанията“ и целева стойност „Липсват изкуствени бариери за свободното придвижване на вълци в зоната. Макар и с малка площ пригодните местообитания са с добра свързаност“, специфичната цел е: „Да не се създават повече изкуствени бариери за свободното придвижване на вълка в зоната.; Да се запазят естествените укрития подпомагащи безопасното придвижване на вълците в зоната.; Поддържане на достатъчно залесени и/или покрити с храсти коридори.; Да не се изорават синорите между нивите и да се оставят ивици от естествена растителност покрай пътищата.; Да не се допуска създаването на нерегламентирани сметища около речните корита“. В този контекст, липсва каквато и да е индикация дали целта е подобряване или поддържане. На практика специфична цел липсва;
- По параметър „Състояние на хранителната база“ липсва както мерна единица, така и целева стойност, а като специфична цел е посочено: „Увеличаване на основната и допълнителната хранителна база на вълка: Поддържане на тенденцията на увеличаване на числеността на сърната в ЗЗ Персина.; Овладяване на епидемията от Африканска чума и осигуряване на възможност на дивата свиня да възстанови числеността си в района.; Поддържането на доброто състояние на естествената хранителната база на вълка.; Адекватната охрана на стадата от домашни животни (чрез пастирски кучета и човешко присъствие) за намаляване на конфликта между вълците и животновъдите“. Тук отново твърдението, че препоръката на FAST – DANUBE JASPERS е съобразена е невярно, специфична цел липсва.

Освен за тази зона, ние направихме проверка какво е заложено като специфични цели за вълка във всички зони, за които той е предмет на опазване, като установихме, че това представлява хоризонтален проблем и коментарът на FAST – DANUBE JASPERS не е отразен. Същата е ситуацията и с видрата.

- Съгласно констатациите в становище на РИОС-Плевен за защитена зона BG0000335 Карабоаз: „...В т. 3 Рибите са дадени природозащитни цели на опазване в зоната на два вида повече от тези, които са предмет на опазване, съгласно зап. №РД-289/31.03.2021 г. на МОСВ, а именно: ... *Eudontomyzon mariae*“. По този коментар изпълнителят пояснява, че „Относно ЗЗ BG0000335 Карабоаз: за двата вида риби, споменати в становището (*Eudontomyzon mariae* и *Sabanejewia aurata*) са разработени цели за опазване, независимо от това, че не са посочени като предмет на опазване в зоната, защото е доказано присъствието им в нея.“. При преглед обаче на проектоцелите за тази зона може да се установи, че *Eudontomyzon mariae* видът е регистриран еднократно по време на мониторингови изследвания през 2014-2015 г. Не са налице каквито и да е било други данни, че този вид се среща редовно в зоната. Остава отворен въпросът дали такива единични стари данни могат да бъдат основание за добавяне на този вид в СФД, още повече с целева плътност на популацията от „най-малко 5 инд./ha“, при положение че изпълнителят посочва много по-висока популационна плътност от 83 инд/ха през 2014-2015 г. Не е ясно как е определена целевата стойност за плътност на популацията;

- **Съгласно констатациите в становище на ЛСК Дунав ООД за защитена зона BG0002018 „Остров Вардим“:** *„Предлагам лова да отпадне като заплаха в защитена зона от екологичната мрежа „Натура 2000“ BG0002018 „Остров Вардим““.* По този коментар изпълнителят пояснява *„Относно лова като заплаха за птиците в ЗЗ „Остров Вардим“. Когато ловът се извършва по време на гнездовия период на птиците той се явява заплаха (обезпокояване), защото птиците могат да напуснат гнездата си и/или вече оформена гнездова колония. Тук ние визираме по-скоро браконьерския лов, за който ЛСК Дунав ООД най-вероятно нямат данни и той се извършва във време когато няма контрол – например в тъмната част на денонощието.“.* Нашият екип извърши преглед на текстовете за проектоцелите на посочената защитена зона и установи, че в редица случаи е посочено следното: *„По време на теренните проучвания през 2021 г. на територията на СЗЗ е констатирано... браконьерски лов (G07 и G10)“.* Възниква въпросът къде и как е констатиран този браконьерски лов? Има ли протокол от теренна работа, в който да е описано естеството на този лов, кои видове са били негов предмет? Сезирани ли са РИОСВ и органите на МВР за това нарушение и какви са резултатите от проведените разследвания? Ако подобни документални факти липсват, то тогава екипът на изпълнителя не би могъл масово да твърди, че в зоната се извършва браконьерски лов.
- **Съгласно констатациите в становище на ИАОС:**
  - за защитена зона BG0000529 Мартен-Ряхово: *„Като мерна единица за параметър „Плътност на популацията“ (стр.17) е посочено „Брой индивиди в зоната (ind.)“ – това е некоректно - мерната единица за параметър „Плътност“, съгласно Методиката за оценка на видовете риби към НСМСБР, за този вид, е [бр. екз./ЕРУ]. Плътността се отчита като съотношение на броя на индивидите към единица риболовно усилие (в случая) или към площ (при други видове). Съответно в случая и целевата стойност и специфичните цели са некоректни.“.* По този коментар изпълнителят пояснява *„...докато не бъде приета официално популационната единица „инд./ха“ не може да бъде внесена в СФ. Поради тази причина е попълнена единицата „площ“, макар че е по неточна: запазването на площта на местообитанията не означава непременно поддържане на конкретна популация в добро състояние“.* При преглед на конкретните текстове в документа с проектоцелите за тази зона, нашият екип установи, че становището на ИАОС не само не е отразено, но очевидно не е и разбрано: За заложения параметър *„Плътност на популацията“* мерната единица е *„Брой индивиди в хванати с единица риболовно усилие (инд./ЕРУ)“*, а целевата стойност е *„20-50 инд./ЕРУ“*. Специфичната цел обаче е *„Поддържане на определен брой индивиди в зоната по време на размножителния период.“* В този смисъл заложената цел не съответства по своя характер на целевата стойност, каквато е и констатацията на ИАОС.;
  - защитена зона BG0002007 Остров Ибиша и защитена зона BG0002009 Златията: *„По отношение на параметър „Местообитание на вида“ за нуждите на планиране на дейностите и достигане на целите за*

опазването им в ЗЗ е необходимо да се предоставят допълнително карти и GIS слоеве на изчислените площи за всеки тип местообитание – „площ на подходящите гнездови местообитания на вида“ и „площ на подходящите хранителни местообитания на вида“¹. По този коментар изпълнителят не дава каквито и да е пояснения, като очевидно не предоставил посочените допълнително карти и GIS слоеве на изчислените площи за всеки тип местообитание, доколкото те не са налични и публикувани на страницата на МОСВ. Идентично, по коментара на ИАОС „Към представените документи не са приложени данни от теренните наблюдения проведени през 2021 година. Препоръчително е данните да са съпроводени с пространствени файлове за местата, на които са установени целевите видове, както и снимков материал от наблюденията, ако е наличен.“, изпълнителят не е дал каквито и да е пояснения и съответно липсва информация дали такива теренни данни са били предоставени.

- При по-задълбочен преглед на проектоцелите, направен на извадков принцип, **установихме редица пропуски, несъответствия и противоречия**, които компрометират качеството на тези изключително важни документи:
  - Налице е **неразбиране на термина „специфични цели“**. Съгласно Известие С(2018) 7621 „Управление на защитените зони по „Натура 2000“ - Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията“¹, *„Целите на опазването на равнище зона представляват набор от конкретни цели, които трябва да бъдат изпълнени в дадена зона, за да се гарантира, че тя допринася по най-добрия възможен начин за постигане на БПС на подходящото равнище (като се взема предвид естественият район на разпространение на съответните типове местообитания или видове)“*. В допълнение, съгласно текстовете на утвърдената от МОСВ Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на нива защитена зона за зоните от екологичната мрежа Натура 2000², *„Целите за опазване, които могат да бъдат извлечени от докладите по двете природозащитни директиви, разглеждат по-специално:*
    - *Поддържане на вече благоприятна ситуация ...;*
    - *Възстановяване на неблагоприятна ситуация ... към благоприятна ситуация, чрез адресиране на дефицитите, посочени в съответния доклад...“*

И още „Посочват се примери за количествени цели, напр. поддържане на популацията на даден вид до определен минимален брой екземпляри или подобряване на степента на опазване на даден тип местообитание от категория С в В в рамките на 10 години.“

При преглед на текстовете на проектоцелите на защитените зони обаче, нашият екип установи, **че са налице редица случаи, в които изпълнителят**

¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

²

https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/%D0%9D%D0%A1%D0%97%D0%9F/Kontsepsia_tseli_ZZ_N2000.pdf

ИБЕИ-БАН не може да направи разлика между цели и мерки. Същата е констатацията и на FAST – DANUBE JASPERS, която очевидно не е взета предвид. За справка: специфични цели за вълк и видра във всички защитени зони, в които те са предмет на опазване.

- **Липсва каквато и да е яснота по-какъв начин са определени площите на местообитанията** на съответните видове в конкретните зони. На различни места се описват различни ГИС анализи, проценти и т.н., но липсват карти на местообитанията на видовете, от които да стане ясно на базата на какво са изчислени техните площи. На идентична констатация в становището на ИАОС изпълнителят дори не е отговорил. Не са представени протоколи от теренна работа, снимки, ГИС слоеве. Видно е, че при теренната работа дори не са преброявани и регистрирани индивиди от конкретни видове. Всичко това поставя под сериозно съмнение работата на изпълнителя, тъй като не би могло да се обоснове и докаже посочената площ на местообитанията на видовете. Обръщаме внимание, че определянето на защитените зони от мрежата Natura 2000 бе извършено без достатъчно теренна работа и без яснота за разпространението на целевите обекти от мрежата Natura 2000. Сега, в този толкова важен за управлението на мрежата момент, когато се предполага че голяма част от неяснотите ще бъдат изяснени в процеса на разработване на специфичните цели, обществото отново получава експертни разсъждения и никаква фактологична база за тях;
- **Налице са редица случаи, при които има явни противоречия в текстовете на проектоцелите.** По-долу представяме само отделни примери от отделни групи целеви видове, но на практика текстовете на целите са изпълнени с различни по вид и характер противоречия:
  - За вида 1088 *Cerambyx cerdo* – Голям сечко (в документите с проектоцелите на всички защитени зони, в които този вид е предмет на опазване), авторите Боян Златков, Ростислав Бекчиев и Драган Чобанов посочват, че *„Големият сечко е сапроксилен вид, който обикновено се развива в мъртвата дървесината на стари дъбови дървета“*. Малко по-надолу обаче е посочено следното *„Както ларвата, така и възрастното са свързани с наличието на стари, загниващи, но все още живи дъбови дървета, като предпочитат такива, които са добре огрети от слънцето (Buse et al. 2007). Много рядко големият сечко може да колонизира и други видове дървета, като орех (*Juglans regia*), ясен (*Fraxinus*), бряст (*Ulmus*), върба (*Salix*) и много по-рядко кестен (*Castanea sativa*), бук (*Fagus sylvatica*) и бреза (*Betula*) (Müller 1950). Проучванията върху изискванията на *C. cerdo* към местообитанията показват, че дебелината на кората на дърветата е един от най-значимите индикатори за присъствието на вида и увеличаването на възрастта и диаметъра на дъбовите дървета подобрява вероятността за появата му.“*. Въпросът е къде се развива този вид: в мъртва дървесина ли или в жива дървесина? Това е ключово важно по отношение на екологичните изисквания на този вид, доколкото те следва да бъдат отчетени при определяне на неговите местообитания и целите му на опазване;

- За вида 5339 *Rhodeus amarus* - Европейска горчивка (в документа за BG0000530 Пожарево-Гарван), авторите Апостолос Апостолу, Лъчезар Пехливанов и Стефан Казаков посочва че „Видът не е регистриран през 2013г в зоната по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Видът е категоризиран в неблагоприятно-незадоволително ПС поради тази причина“. В същото време, при определяне на целевата стойност по параметър „Плътност на популацията“ те посочват, че „...като минимална целева стойност на популацията се приема тази, установена по време на проект "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I". Как след като видът не е регистриран в рамките на посочения проект, е изчислена минималната целева стойност на популацията по същия този проект, която е заложена като целева стойност по този параметър? След това се казва, че по време на теренните проучвания през 2021 г. „Видът е регистриран в участъка на р. Дунав в зоната, с численост 50 инд./ха.“. При целева стойност по параметър Плътност на популацията от 500 инд./ха обаче, целта е определена като „Поддържане на плътността на популацията най-малко на 500 инд./ха.“. Не е ясно защо, след като при теренните изследвания през 2021 г. са регистрирани едва 50 инд./ха, авторите са заложили цел за поддържане, вместо за подобряване на състоянието на вида по този параметър. Това би означавало, че не следва да се предвидят в последствие каквито и да било мерки за подобряването на вида в тази зона. Ако продължим прегледа на целите за този вид може да открием още фрапантни несъответствия: Посочена е силната зависимост на вида от мидата, но в целите за този вид риба не се коментира нищо за мидата. В целите за речната мида в тази зона е посочено, че „През периода 2015-2021 г. са изследвани общо 11 трансекта по 100 метра, като овалната речна мида е установена през две различни години (2015 и 2021 г.) в един и същи участък (при Малък Преславец) с 2 живи индивида и 11 черупки. Регистрираното при тези изследвания средно обилие на вида в зоната е 0,01 инд./m² или 100 инд./ха. Получените резултати показват, че овалната речна мида се среща в участъка от р. Дунав, включен в границите на ЗЗ „Пожарево-Гарван“, но плътността на популацията ѝ е изключително ниска.“. Тогава възниква въпросът, възможно ли е да се постигне заложенията целева стойност от 500 инд./ха, при положение, че липсва мидата, без която размножаването на вида не е възможно. На следващо място, не е ясно на каква база е посочена максималната плътност на популацията при предложението за промяна на СФД. Съгласно представената информация от теренни проучвания през 2014-2015 г. максималната плътност на популацията е 1111 инд./ха, а в предложението за промяна в СФД тя е посочена като 5143 инд./ха;
- За вида 1220 *Emys orbicularis* – Обикновена блатна костенурка (в документа за BG0000530 Пожарево-Гарван), авторите Борислав Наумов, Георги Георгиев, Георги Попгеоргиев и Димитър Плачийски посочват следното: По параметър „Популация: относителна численост“ е посочено, че „С оглед изследванията през 2021 г., въпреки че не е правено

отчитане на брой индивиди на единица маршрут, по експертна преценка относителната численост на популацията е сходна с тази, дадена в специфичния доклад, т.е. състоянието на вида по този параметър е благоприятно“. В този контекст не е ясно как е направено това заключение, доколкото целевата стойност по този параметър е Брой индивиди на 1000 метра (Ab), изчислен по формулата: $Ab = (N/L) \cdot 1000$, където N е броят на наблюдаваните индивиди, а L е дължината на трансекта в метри. Не са предвидени каквито и да е параметри за оценка на състоянието на вида по отношение на характеристиките на неговото местообитание, както за хранене, така и за размножаване;

- За вида 1355 *Lutra lutra* – Видра (в документа за BG0000530 Пожарево-Гарван), авторите Йордан Кошев, Мария Качамакова и Дилян Георгиев не са заложили цели по параметър „Размер на популацията“. Представени като цели са предложения за мерки: *„Конкретни дейности, които могат да се приемат са: Комплексно и цялостно намаляване на антропогенния натиск; Намаляване на случаите на незаконен улов на риба с незаконни методи, уреди и средства (по смисъла на ЗБР, прил. 5); Намаляване на замърсяването с нефт и нефтопродукти; Ограничаване на изземването на инертни материали от дъното на река Дунав; Прекратяване на сечта и възстановяване на речната растителност по бреговете на реката, където тя е унищожена*“. Налице е противоречие в параметър „Качество на водата – въз основа на екологични показатели (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби)“ – от една страна се говори за биологични елементи за качество (БЕК), а в целта е посочено *„Поддържане на водните тела в добро хидрологично състояние, които осигуряват и достатъчна хранителна база*“. Хидрологията има пряка връзка с водния отток, но това не означава непременно добро състояние по биологичните елементи за качество. Не е ясно каква е настоящата стойност по параметър *„Екологичното състояние в мониторингови точки на р. Дунав според докладите на JDS4 (Joint Danube Survey (JDS) и по-нови*“. В допълнение, този параметър дублира параметъра *„Качество на водата – въз основа на екологични показатели (БЕК Макрозообентос, Фитобентос, Риби)“* и не допринася за оценката на състоянието на вида в зоната;
- За вида A236 *Dryocopus martius* - черен кълвач (в документа за BG0002018 Остров Вардим), авторите Николай Караиванов, Невена Иванова и Боян Мичев, по отношение на параметър *„Местообитание на вида: площ на подходящи местообитания за гнездене и търсене на храна*“ са посочили че целевата стойност от около 525 ha е *„Изчислена въз основа на 45 % местообитание от широколистна естествена гора (N16) в рамките на зоната*“. Не е ясно какъв е този процент и как е бил използван при ГИС анализите, ако са правени такива. При сравнение с площта, представена в проектоцелите на горските местообитания за тази зона, площта на местообитанието на този вид е в пъти по-висока, още повече предвид посоченото *„Резерват „Старият дъб“ в рамките на зоната осигурява около 100 ха стари гори, които са подходящи за гнездене на вида*“. По параметър *„Местообитание на вида: Качество на подходящото местообитание на вида*“ не е ясно как е определена целевата стойност от

„Най-малко 1 биотопно дърво/ha“. Специфичната цел по този параметър е представена чрез мерки, което не съответства на изискванията на ЕК. В допълнение, в мерките е посочено, че „при възобновителните сечи да бъдат оставяни по 25–30 стари дървета на 1 ха“, което е в пъти повече от определената целева стойност. Не е предвиден параметър за мъртва дървесина, въпреки че при описание на характерните местообитания на вида е посочено че „Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата“;

- За вида 1308 *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) - Широкоух прилеп (в документа за BG0000396 Персина), авторите Васил Попов и Вълко Бисерков по параметър „Популация: Брой размножителни колонии/убежища“ залагат целева стойност от 10 броя. Същевременно, в допълнителна информация те посочват следното: „Като се отчитат изискванията за минимум 28 ha ловно местообитание за един индивид, общата площ на хранителните територии 1429.574 ha, както и големината на колонии, вероятно е защитената зона да осигурява благоприятни условия за максимум 5 колонии.“. Впечатление прави, че независимо, че зоната има капацитет за 5 колонии, целевата стойност е определена на 10 колонии, което не би било постижимо, предвид екологията на този вид. В допълнение, не е ясно от къде идва посочената площ на хранителните местообитания. Съгласно представите резултати от ГИС анализа, тази площ е 8271.77 ha (въпреки че липсва какъвто и да е картен материал или ГИС слоеве), а в допълнителната информация по визирания параметър е посочена площ от 1429.574 ha. Това поставя под въпрос цялостния подход за определяне на целите за този вид.
- За природно местообитание 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, прави впечатление коренно различния подход на проведените проучвания и представената информация за тях, напр. в защитена зона BG0000498 Видбол автори Стоян Стоянов, Владимир Владимиров и Светлана Банчева представят справка за проучените полигони от местообитанието, като посочват броя на полигоните и обобщават данните от проведените проучвания. Съвсем различен е подходът при разработването на целите за защитена зона BG0000182 Орсоя, където авторите Росен Цонев, Чавдар Гусев, Валери Георгиев и Соня Цонева посочват само: „Прието е, че няма нужда от корекции на картирането от 2012 г.“. Не е ясно какво е било теренното усилие, имало ли е такова, в колко полигона, какво е наблюдавано на терен. На следващо място, независимо че в описанието на това местообитание е посочено че „Обикновено заемат тесни ивици (до 2–3 m, често и по-тесни) край течащите води и по влажните брегове.“, няма нито един параметър за състояние на местообитанието, който да е свързан с наличието на влажност и повърхностни води, ключови за развитието и поддържането на това местообитание в благоприятно състояние. Вместо това е предвиден параметър „Структура и функции: Промени в хидрологичния режим свързани с отводняване и водоползване“, с целева стойност „Няма нови отводнителни съоръжения и водоползвания“.

Възниква въпросът ако съществуващите водоползвания водят до пресушаване на местообитанието това ще се счита ли за влошаване на неговото състояние? И как заложената специфична цел „Поддържане на състоянието – липса на нови дейности, свързани с негативни промени на хидрологичния режим.“ ще осигури подобряване на състоянието му? Така формулирана, целта представлява мярка, а не цел. На следващо място изглежда странно и необяснимо защо авторите на специфичните цели за това местообитание по параметър „Структура и функции: Наличие на инвазивни чужди видове“ са определили целева стойност от „Не повече от 50% проективно покритие на инвазивни чужди видове растения“. Това би означавало, че половината от площта на местообитанието ще бъде увредена, а такова високо присъствие на инвазивни видове ще допринесе за тяхната бърза експанзия в останалата част от местообитанието, именно поради тяхната инвазивност. Това се потвърждава и от авторите, които посочват „Следователно, за осъществяване на заложените цели е необходимо да бъдат прилагани специални мерки основно за контрол на инвазивните видове...“, което се аргументира от констатацията им че „Инвазивните видове в повечето полигони превишават 1%“. В същото време специфичната цел по този параметър е „Поддържане на състоянието по този параметър – присъствието на ИЧВ следва да е под 50%.“. За нас остава въпросът кое от двете твърдения е вярно – под 1% инвазивни видове или под 50% инвазивни видове. Разликата е огромна. Не на последно място, в допълнителната информация по отделните параметри не са посочени каквито и да е аргументи за това как и защо са определени целевите стойности, както е настоящото състояние на местообитанието по тези параметри, как точно е определена специфичната цел;

- За природно местообитание 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори (в документа за BG0000498 Видбол), авторите Цветан Златанов, Георги Хинков, Георги Гогушев и Магдалена Златанова определят целева стойност от 46.25 ха по параметър „Площ“. В същото време обаче посочват, че „При теренната работа в зоната през 2021 г., местообитанието се потвърди в посетените полигони от картирането през 2013 г. и в 4 нови полигона, за които не е посочено.“. Възниква въпросът защо допълнителните площи на местообитанието, установени в тези 4 нови полигона не са добавени към целевата стойност за този параметър. На следващо място, по параметър „Структура и функции. Площ на горите във фаза на старост“, авторите са определили целева стойност „Поне 10% от общата площ на местообитанието“. В допълнителната информация обаче е посочено „Съгласно заповед № РД 49-493 от 13.12.2016 г. на Министъра на земеделието и храните, 22.7 ха гори от местообитанието в зоната, представляващи държавни горски територии, управлявани от Министерство на земеделието и храните са определени като Гори във фаза на старост. Това са 49 % от горите на местообитанието в зоната.“. В специфичната цел е посочено „Целта е поддържане на състоянието по този показател, така че площта на горите във фаза на старост да не намалява под 22.7 ха.“. Възниква въпросът каква точно площ гори във фаза на старост следва да се

поддържат в зоната – 22,7 ха, както е посочено в специфичната цел или 4,6 ха, колкото е 10% от площта на местообитанието в зоната.

Следва да се отбележи, че посочените несъответствия фигурират в текстовете на проектоцелите не само на една защитена зона, а са хоризонтален проблем и при останалите защитени зони, идентично за съответните видове и природни местообитания. **Биха могли да се изпишат десетки и стотици страници с посочване на конкретни несъответствия и грешки.** Вярваме обаче, че след като МОСВ е платило на изпълнителя да разработи тези специфични цели, той би следвало да има необходимия капацитет да извърши пълен и цялостен контрол на всички текстове и да отстрани допуснатите грешки. В допълнение, хоризонтално в проектоцелите липсва каквато и да е аргументация на заложените целеви стойности по отделните параметри, която да кореспондира с изискването на ЕК³ *„Целите на опазването на равнище зона следва да се основават на екологичните изисквания на типовете естествени местообитания и видовете, срещащи се в зоната (вж. раздел 2.3.3 по-долу), и следва да определят желанието им природозащитен статус в зоната“.*

- Не на последно място, обръщаме внимание, че публикуването на обществен достъп проекти на специфични цели за 41 защитени зони страдат от още един, наистина много съществен порок – **те не са представени и обсъдени с местните общности и заинтересованите страни на местно ниво.** Съгласно текстовете на утвърдената от МОСВ Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на нива защитена зона за зоните от екологичната мрежа Натура 2000⁴ *„Комисията препоръчва в допълнение на това да се гарантира, че природозащитните цели се основават на научни знания, и че всички заинтересовани страни (независимо дали става въпрос за собственици и ползватели на земи, или за природозащитни неправителствени организации) участват в процеса на определяне на природозащитните цели. Това ще помогне за определянето на реалистични и изпълними природозащитни цели. Важно е собствениците и ползвателите на земи в Натура 2000 не само да познават много добре управлението на защитените зони, което в миналото е довело до успехи или неуспехи при опазването на околната среда, но и да е налице възможност за двустранни дискусии между органите и основните заинтересовани страни за това, как да се определят по най-добрия начин специфични за защитената зона природозащитни цели и мерки за опазване“.* Ние нямаме информация, такава не е публикувана нито на интернет страницата на МОСВ, нито в медии, да е имало представяне и обсъждане на разработените проекти цели на местно ниво, със заинтересованите страни. Сега се прави опит тези цели, страдащи от толкова много пороци, да бъдат одобрени в НСБР. Ние наистина положихме огромни усилия и ресурси на нашата организация, за да изследваме

³ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

⁴

https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/%D0%9D%D0%A1%D0%97%D0%9F/Kontseptsia_tseli_ZZ_N2000.pdf

качеството на тези цели, а подходът трябваше да е точно обратен – изпълнителят да организира работни срещи по места, да представи целите и да убеди заинтересованите страни в тяхната целесъобразност и качество. Дори само този последен порок на процеса на разработване на целите е достатъчен за връщането на целите на изпълнителя, до провеждане на работни срещи за обсъждането им на местно ниво.

В контекста на посоченото по-горе, считаме, че предложените за разглеждане от НСБР проекти на специфични цели не отговарят на указанията на ЕК за тяхното разработване, съгласно Известие С(2018) 7621 „Управление на защитените зони по „Натура 2000“ - Разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията“⁵. Те също така не отговарят на насоките, представени в заседанията на работните групи JASPERS (18.03.2021 г.), NADEG (22.03.2021 г.).

Налице е съществено разминаване в подхода, съответно в начина на представяне, обема, обхвата и качеството на целите за предложените проектоцели на 41 защитени зони за защитени зони, в сравнение с тези за „Кресна“ и „Кресна – Илинденци“, консултирани от експерти на ЕК и представени в работни обсъждания през м. септември 2021 г., в които и ние участвахме. Такива разминавания се констатират не само по отношение на липсващи елементи на целите (напр. карти), но също така и по отношение на аргументация за избора на параметри за определяне на целите, както и за целеви и настоящи стойности по съответните параметри. В редица случаи вместо цели са представени мерки, т.е. не са формулирани специфични цели към редица целеви обекти по отделни параметри. Налице са фрапантни несъответствия в текстовете за отделни видове и природни местообитания. Нашето усещане е, че целите са разработени на „конвейер“, а експертизата на изпълнителя очевидно е под въпрос. В допълнение, те не са представяни и обсъждани със заинтересованите страни на местно ниво.

Обръщаме внимание, че липсата на качествени и адекватни цели на защитените зони ще доведе до невъзможност за тяхното проследяване и изпълнение, както и до формулирането на неадекватни мерки за постигането им. От друга страна, съгласно съобщението на ЕК от 12 ноември 2021 г. с което тя информира за своето решение да предяви иск пред Съда на Европейския съюз срещу България за неспазване на задължения съгласно Директивата за местообитанията, един от пропуските на България е липсата на природозащитни цели, съобразени с правния стандарт на Директивата за местообитанията, което води до пропуски при изготвянето на необходимите оценки на проектите, засягащи мрежата „Натура 2000“, която обхваща почти 35 % от територията на страната. В този смисъл остава в риск одобряването на проекти, финансирани от ЕК (включително по Плана за възстановяване и устойчивост), доколкото на базата на некачествени цели не би било възможно да се извърши качествена оценка за съвместимост на тези проекти спрямо предмета и целите на защитените зони от мрежата Натура 2000. Това от своя страна означава, че финансирането на тези проекти ще бъде загубено. Проблемите, посочени в наказателната процедура не само няма да бъдат решени, а напротив – ще се задълбочат.

⁵ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/BG_art_6_guide_jun_2019.pdf

Във връзка с посочените констатации по проектите на специфичните цели, изготвени от изпълнителя ИБЕИ-БАН, настояваме да не се допуска приемането на тези цели, преди те да бъдат основно преработени, приведени в пълно съответствие с изискванията на ЕК и обсъдени в работни срещи със заинтересованите страни.

2. Относно предложенията за допълване на документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типовете природни местообитания, предмет на опазване в нея.

Видно от публикуваните материали, в посоченото заседание на НСБР ще бъдат разгледани предложенията за допълване на документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типовете природни местообитания, предмет на опазване в нея, изготвени от Национален природонаучен музей при БАН и Сдружение за изследователски практики.

След преглед на представената документация, нашият екип установи следното:

- ✓ Като предмет на опазване в защитената зона са добавени 23 природни местообитания и 15 вида, независимо че първоначално зоната бе определена поради недостатъчност по отношение на само на видовете мечка (*Ursus arctos*) и Главоч (*Cottus gobio*);
- ✓ Независимо, че направеното предложение предвижда голямо увеличаване на значимостта на зоната, в т. 4.2. **Качество и значимост не фигурират никакви текстове, аргументиращи подобна значимост;**
- ✓ Не е налице каквато и да е аргументация на направеното предложение, като единствено в незадължителната т. 4.5. Документация е посочено, че *„Актуализацията на формуляра е извършена като към оригиналното предложение на МЗХГ, разгледано от Националния съвет за биологично разнообразие (НСБР) на 09.12.2018 год., са добавени картираните местообитания по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I. Обособена позиция №6. 2011-2013. Д-30-38/21.03.2011. Проект финансиран по ОП „Околна среда“ на МОСВ. Изпълнител Консорциум „НАТУРА България“.* Следва обаче да се има предвид, че в рамките на цитирания проект проучвания са извършени единствено и само в границите на защитените зони от мрежата Natura 2000, определени към онзи момент. В този смисъл, доколкото защитена зона BG0000636 „Ниска Рила” не е била определена към онзи момент, то и теренни проучвания в нея не са били извършвани. В този смисъл не става ясно на базата на какви данни е изготвено това предложение, още повече че за опазването на добавените природни местообитания и видове не е налице недостатъчност на мрежата Natura 2000 в България;
- ✓ Не е ясно как са определени оценките за значимостта на зоната по отношение на популация и опазване, без наличие на популационни данни. На базата на каква информация качеството на данните е определено като „М = средно (напр. основани на частични данни с някои екстраполации)“, без данни от конкретни теренни проучвания.

В контекста на посоченото по-горе, считаме, че предложените за разглеждане от НСБР допълнения към документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типове природни местообитания, предмет на опазване в нея са неаргументирани и нецелесъобразни. Те не почиват на безспорни научни данни и факти, не са обосновани и аргументирани и в този смисъл, не съответстват на изискванията на чл. 4 на Директивата за местообитанията. Това се потвърждава и от факта, че за почти всички видове в документацията липсват каквито и да е популационни данни, а площта на природните местообитания не може да бъде потвърдена поради липсата на информация за извършени теренни проучвания в зоната.

Във връзка с посочените констатации по предложението за допълване на документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типове природни местообитания, предмет на опазване в нея, считаме че разглеждането на същата следва да отпадне от дневния ред на заседанието на НСБР на 28.04.2022 г.

Уважаеми г-н министър,

Настояваме съставът на НСБР също да бъде запознат с нашите констатации по материалите за провеждане на заседанието на 28.04.2022 г., като не се допуска:

- ✓ Разглеждането и приемането на проектите на специфичните цели, преди те да бъдат основно преработени и приведени в пълно съответствие с изискванията на ЕК;
- ✓ Разглеждането и приемането на предложението за допълване на документацията на защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000636 „Ниска Рила” по отношение на видовете и типове природни местообитания, предмет на опазване в нея.

В противен случай това сериозно ще навреди не само на управлението на защитените зони, но и на доверието на обществото и заинтересованите страни в капацитета на МОСВ и неговите органи да провеждат целесъобразна политика в областта на Natura 2000 в България, в съответствие с природозащитното законодателство на Европейския съюз.

За констатираните пропуски и слабости ще информираме също така министър-председателя на Р България и службите на ЕК.

С уважение,

Здравко Младенов

Председател на Управителният съвет на

Национално сдружение за защита на собствениците на имоти

zm48@abv.bg

Тел. 0888510185